

Proces standaryzacji polega na przyjęciu przez społeczność językową jednej odmiany językowej do celów komunikacji publicznej i oficjalnej. Z czasem zaczyna ona dominować w mediach, sztuce i edukacji i zostaje uznana za najbardziej poprawną i neutralną, co prowadzi do marginalizacji odmian niestandardowych, takich jak dialekty i socjolekty. Obecnie proces ten zaszedł już w większości państw, chociaż jego dokładny przebieg różnił się w zależności od uwarunkowań historycznych. Jednak do dnia dzisiejszego ma on istotny wpływ również na sposób, w jaki dialekty postrzegane są przez członków danej społeczności.

W Japonii ze względu na czynniki geograficzne i historyczne aż do końca XIX wieku istniała ogromna różnorodność językowa i dialektalna. Gwałtowna modernizacja na początku XX w. spowodowała potrzebę stworzenia wspólnego języka standardowego, który oparty został na odmianie językowej używanej w Tokio. Działaniom na rzecz promowania nowego ustandaryzowanego języka japońskiego towarzyszyło agresywne zwalczanie lokalnych odmian. Mimo to przetrwały one i do dziś stanowią istotną część japońskiej kultury. Jednak zmiany związane z urbanizacją i globalizacją powodują, że obecnie grozi im całkowite wyginięcie. W tej sytuacji konieczne staje się podjęcie działań na rzecz ich ochrony, których istotną część stanowi ustalenie stosunku społeczeństwa japońskiego do dialektów.

Celem niniejszego projektu jest zbadanie tych przekonań poprzez analizę przedstawień dialektów we współczesnej literaturze japońskiej. W przeciwieństwie do dotychczasowych badań, przeprowadzanych przede wszystkim za pomocą kwestionariuszy i wywiadów, które narzucają odpowiadającym sposób widzenia świata osoby je konstruującej, potraktowanie tekstów literackich jako zapisu świadomych lub nieświadomych przekonań dotyczących języka niestandardowego, pozwoli lepiej zrozumieć postrzeganie dialektów w Japonii. W tym celu wybrane zostały dwa różniące się językowym prestiżem dialekty japońskie: dialekt Kansai, używany w okolicach Kioto i Osaki oraz dialekt Tōhoku, pochodzący z północno-wschodniej części wyspy Honsiu.

Pierwszym etapem projektu będzie zbadanie ogólnej sytuacji językowej w Japonii, ze szczególnym uwzględnieniem ich historii oraz aktualnego znaczenia politycznego, społecznego i kulturowego wybranych odmian. W etapie drugim zebrane zostaną napisane po 1989 japońskie teksty prozatorskie, w których pojawia się jeden z dialektów, które poddane zostaną analizie z wykorzystaniem metod językoznawczych i literaturoznawczych. W centrum zainteresowania znajdą się przede wszystkim obecne w tekście przekonania na temat dialektów i ich użytkowników, zarówno te wyrażone wprost, jak i ukryte w sposobie ich przedstawienia. Drugi etap obejmie również analizę towarzyszących tekstowi właściwym elementom takie jak przypisy, posłowie czy komentarze autora w celu wyróżnienia czynników, które mogą mieć wpływ na proces powstania i możliwą interpretację utworów. Etap ten zakończy się wyróżnieniem cech charakterystycznych dla przedstawień danego dialektu. W etapie trzecim porównanie zostaną literackie obrazy dialektów Kansai i Tōhoku w celu znalezienia podobieństw i różnic, czemu towarzyszyć będzie także refleksja na temat ich możliwych przyczyn. Na koniec na podstawie wiedzy o sytuacji językowej Japonii oraz przeprowadzonych badań wyciągnięte zostaną wnioski na temat ogólnego postrzegania dialektów w tym kraju.